

Programma 6 Energie

Provincie Noord-Brabant

Inleiding

De urgentie en ambitie rond de energietransitie wordt steeds groter. In 2023 speelde schaarste op het energienet een grote rol. Tevens wordt mede door de oorlog in de Oekraïne het gebruik van Russisch aardgas versneld afgebouwd, waardoor onder andere de energieprijzen fors zijn gestegen. Tegelijkertijd is het nadrukkelijk ook een opgave waarvan de realisatie wordt belemmerd door zaken als de krappe arbeidsmarkt en de energie-infrastructuur.

Onze samenwerking in de Brabantse Taskforce Transportschaarste als onderdeel van de Landelijke Aanpak Netschaarste (LAN) is gericht op het verminderen van de schaarste op het elektriciteitsnet. Met netbeheerders, gemeenten en het Rijk wordt gewerkt aan het zo snel mogelijk uitbreiden van het elektriciteitsnet en het optimaliseren van het gebruik van het net. De provincie zet zich in om met behulp van energyhubs aansluitingen mogelijk te maken.

In de regio Moerdijk komen veel grote energie-infrastructurele projecten samen. Om het belang van de leefbaarheid in de regio te borgen, is er een ontwerpafel regio Moerdijk opgericht. De provincie heeft een ontzorgingsloket ingericht voor de verduurzaming van klein maatschappelijk vastgoed en er is gestart met de verkenning naar de oprichting van een publiek warmtebedrijf.

In 2023 is het PMIEK, het Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat, opgesteld. Het PMIEK is een instrument dat samenhangt met de nieuwe regierol van provincies op het gebied van de regionale energie-infrastructuur en waarin de relatie wordt gelegd tussen 1) verduurzaming van sectoren als industrie, mobiliteit en gebouwde omgeving, 2) ruimtelijke ontwikkelingen vanuit wonen, werken, mobiliteit en 3) de tijdige en daarop afgestemde ontwikkeling van een toekomstbestendig energiesysteem. De gemeenten zijn na vaststelling van de RE(K)S 1.0 voortvarend aan de slag gegaan met de realisatie van de RES'en en hebben in de voortgangsrapportages aangegeven dat de ambities in 2030 nog steeds realiseerbaar zijn. Daarbij wordt wel aangetekend dat diverse belemmeringen realisatie bemoeilijken. Denk aan de impact van de defensieradar, en aanvullende eisen met betrekking tot milieunormen bij de plaatsing van windturbines. In het najaar van 2023 is daar nog een aanscherping van de zonneladder bijgekomen. Deze belemmeringen komen bovenop de netcongestie, waarmee Brabant sinds medio 2022 wordt geconfronteerd. Projecten die niet over een aansluiting op het net beschikken, komen op dit moment niet van de grond, maar worden uitgesteld tot het moment dat er wel sprake is van een aansluiting. De verwachting is dan ook dat er richting 2030 sprake zal zijn van een inhaalslag.

De Lokale Energie Coöperaties (LEC's) hebben medio 2023 BODE (Brabants Ontwikkelfonds Duurzame Energie) opgericht. Met BODE beschikken de energiecoöperaties over mogelijkheden om individuele energiecoöperaties te ondersteunen bij concrete projectontwikkelingen. Hiermee zijn de energiecoöperaties in staat om daadwerkelijk handen en voeten te geven aan lokaal eigendom. In 2023 hebben wij BODE gesteund met een startsubsidie, waarmee de stichting goed uit de startblokken kan komen en na deze eerste fase financieel zelfstandig kan opereren. Daarnaast is vervolg gegeven aan het programma Sociale Innovatie Energietransitie (SIE). In 10 gemeenten wordt ondersteuning geboden bij het opstellen van een wijkgerichte aanpak, waarbij bewoners/gebruikers betrokken worden.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

Verduurzaming van de energieopwekking

Omschrijving (toelichting)

Indicator*:

- Totale productie van hernieuwbare energie in petajoule (PJ) (BBV- verplichte indicator)
- Opgave opwek hernieuwbare elektriciteit in de RES'en (6,5 TWh in 2030)

Een deel van de opgave hernieuwbare elektriciteit is gerealiseerd en een groot deel zit in de pijplijn en kan de komende jaren gerealiseerd worden. Of dit ook daadwerkelijk gerealiseerd kan worden is onder andere afhankelijk van het oplossen van netcongestie en de mogelijke beperkingen die vanuit Defensie aan het

ruimtegebruik worden opgelegd. Mocht het oplossen van de netcongestie langzamer gaan dan nu wordt voorzien, kan de verduurzaming van de energieopwekking later gerealiseerd worden dan in het beleid is bepaald (2030). De huidige vooruitzichten geven echter voldoende aanleiding om uit te gaan van tijdige realisatie.

Met betrekking tot overige hernieuwbare energie (met name warmte) is het wettelijk instrumentarium met vertraging beschikbaar gekomen. Op korte termijn zal de Wet Collectieve Warmte in werking treden, waardoor er duidelijkheid komt rondom collectieve warmtesystemen. Dit opent de weg naar een grootschaliger uitrol van dergelijke systemen. Naar verwachting zal rond 2030 voldoende ontwikkeling hebben plaatsgevonden om de afgesproken verduurzaming te kunnen realiseren. Gedetailleerde informatie is te vinden in de Monitor energieagenda 2019-2030.

Kwaliteit (indicator)

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Afspraak Wind op Land 2020, inclusief techniekneutrale verdubbelingsopgave

Indicator	2022	2023	2024	2025
Opgesteld vermogen		685 MW		

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Eind 2023 was in Brabant een opgesteld vermogen van 427 MW aan windenergie operationeel. De techniek neutrale verdubbelingsopgave voor alle provincies tezamen is op 31 december 2020 vastgesteld op 1823 MW. Deze komt bovenop de landelijke taakstelling van 6000 MW wind op land en is niet over de provincies verdeeld. Voor Brabant lijkt een bijdrage daarin van 213 MW reëel (470,5 MW – 257,5 MW in 2020). Deze is ruimschoots gehaald door middel van zonprojecten. De laatst bekende cijfers m.b.t. zonprojecten zijn die over 2022. Toen stond er in Brabant een omgerekend vermogen van ca 1549 MW aan zon op dak (betreft grote systemen > 15 KW) en 294 MW op land.

In 2023 is per RES-regio 1 maatwerkoplossing voor optimaal en efficiënt gebruik van het energienetwerk gerealiseerd.

Indicator	2023	2024	2025
Aantal maatwerkoplossingen voor optimaal en efficiënt gebruik energienetwerk			
	Per RES-regio 1 maatwerkoplossing dat is opgestart		

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

In 2021 en 2022 is samen met de RES-regio en netbeheerder onderzocht of maatwerkoplossing voor optimaal en efficiënt gebruik van het energienetwerk mogelijk zou zijn. Technisch, ruimtelijk en financieel

bleek de oplossing interessant. Om de oplossing daadwerkelijk mogelijk te maken is echter een andere werkwijze nodig van netbeheerder, gemeente én ontwikkelaars. Mede door de gevolgen van de netcongestie op het net van TenneT in Limburg en Brabant in het najaar van 2022 werd duidelijk dat dit op korte termijn niet mogelijk is. Vanuit de provinciale Taskforce Netschaarste is in 2023 de samenwerking met/op een aantal bedrijventerreinen verder opgepakt om lokaal aanbod en gebruik van elektriciteit op elkaar af te stemmen. De zogenaamde Energy Hubs. Dit betreft o.a. 8 van de 12 zogenaamde Grote Oogstterreinen, Kempisch Bedrijventerrein, Automotive Campus, De Brand, enz. De projecten variëren van het opzetten van een samenwerkingsorganisatie tot een eerste uitwerking en doorrekening van een technisch concept.

Regionale Energie Strategieën

Indicator	2023	2024	2025
Aantal opgeleverde voortgangsrapportages RES'en	4		4

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

Verminderen emissies broeikasgassen

Omschrijving (toelichting)

Indicatoren*:

- (BBV-Verplichte indicator) Totale emissie broeikasgassen (uitgedrukt in CO2-equivalenten) in tonnen uitstoot (streefwaarde 2030 10.7 Mton)
- Emissie gerelateerd aan energie: totale CO2- emissie in tonnen uitstoot (bron Klimaatmonitor) (streefwaarde 2030: 7,6 Mton)
- Verbruikte energie totaal in PJ (bron: Klimaatmonitor) (streefwaarde 2030: 240 PJ)

*zie programmeerdocument Energie voor inzicht in meerjarige ontwikkelingen

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Bij minder verbruik van fossiele brandstoffen voor de energievoorziening, door energiebesparing of opwek van hernieuwbare energie, neemt de uitstoot van CO2 af. Er is een daling in CO2 uitstoot sinds 2017. Een deel hiervan is het effect van verminderde activiteiten in de coronaperiode en de gestegen energieprijzen. Een deel van de opgave hernieuwbare elektriciteit zal de komende jaren gerealiseerd worden met als gevolg dat de uitstoot van CO2 naar verwachting verder zal afnemen. Op basis van berekeningen van het Planbureau voor de Leefomgeving mag aangenomen worden dat de doelstellingen in 2030 behaald kunnen worden. Hierbij moet echter rekening worden gehouden met enkele mogelijk vertragende factoren, zoals deze reeds zijn aangegeven.

Gedetailleerde informatie is te vinden in de Monitor energieagenda 2019-2030

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Bevorderen naleving van de wettelijke energiebesparingsverplichtingen bij bedrijven onder provinciaal bevoegd gezag

Indicator	2023	2024
Het aandeel van bedrijven dat gecontroleerd is door de omgevingsdiensten	100%	
Aandeel van de bedrijven dat maatregelen treft/voldoet	75%	100%

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Alle 129 bedrijven zijn gecontroleerd en treffen maatregelen of voldoen al. Het toezicht en de handhaving gaan door in 2024 op basis van de nieuwe energieregels.

Mobiliteit

Zie programma 8 “Basisinfrastructuur Mobiliteit” m.b.t. duurzaam bouwen en beheren van provinciale infrastructuur en 100% elektrische bussen in concessies in Brabant.

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

We ontwikkelen een aanpak voor de verduurzaming van (maatschappelijk) vastgoed

Indicator	2023	2024	2025
Ontzorging maatschappelijk vastgoedeigenaren * Aantal deelnemende vastgoedeigenaren	40-55		
<i>Beoogd aantal verduurzaamde vastgoed objecten (adviestrajecten)</i>	30-50	50-70	30-50

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Voor 210 vastgoed objecten zijn adviestrajecten gestart om te komen tot het moment van aanbesteding van maatregelen om te verduurzamen. Bij 120 gebouwen is een afgerond adviestraject doorlopen. Daarbij zijn 59 vastgoedeigenaren betrokken.

Op basis van voorziene rijksmiddelen is voor het vervolg een nieuwe uitvoeringsorganisatie gecontracteerd.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

Bijdrage leveren aan een toekomstbestendige energie-infrastructuur

Omschrijving (toelichting)

Indicator:

- Bijdragen aan de ontwikkeling van oplossingen voor opslag en conversie voor een haalbare en betaalbare energietransitie

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Ontwikkelen van een aanpak om ontwikkelingen in vraag- en aanbod van energie enerzijds en ontwikkelingen in beschikbare netcapaciteit anderzijds met en tussen diverse partijen op elkaar af te stemmen

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

De noodzaak voor de komende jaren om af te stemmen en samen te werken, is des te urgenter geworden nadat TenneT in juni 2022 een algehele stop voor Brabant en Limburg heeft afgekondigd op 'zware aansluitingen'. In 2022 is, voortkomend uit de statenmededeling over transportschaarste, een begin gemaakt met het verstevigen van de samenwerking tussen en gezamenlijke sturing vanuit diverse partijen (provincie, netbeheerders, RES-regio's, het rijk, enz). Dit alles vindt plaats in nauwe afstemming met het LAN. De samenwerking richt zich op het realiseren van zogenaamde Energy Hubs, het Provinciaal Meerjaren Investeringsprogramma Energie en Klimaat (PMIEK) en het voorkomen van vertraging bij de versterking en uitbreiding van het elektriciteitsnetwerk.

Realiseren van een strategisch netwerk van (semi-)publieke laadpunten

Indicator	2023
Verhouding laadpunten / elektrische personenvoertuigen	Minimaal 1 (semi-)publiek laadpunt per 5 elektrische personenvoertuigen

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

In 2023 is met het rijk vanuit de samenwerking RAL-Zuid een nieuwe bestuursovereenkomst gesloten samen met de netbeheerder over de pro-actieve realisatie van laadinfrastructuur voor de periode tot 2030. Deze nieuwe overeenkomst heeft niet alleen betrekking op laadpalen voor elektrische personenwagens maar ook laadpunten voor zwaar (vracht)verkeer en scheepvaart. De verhouding laadpunten / elektrische personenvoertuigen komt uit op 1: 5,1 (laadpaal beschikbaar per 5,1 elektrische auto's (incl. plug-in-hybrid).

Stimuleren netwerksamenwerking rond en eerste uitrol van innovaties in de energie-infrastructuur

Indicator	2023	2024	2025
Opslag en conversie voor een haalbare en betaalbare energietransitie	2 pilots gestart		
Uitrol van een nieuwe technologie een bijdrage levert aan het eerder en/of tegen geringere kosten behalen van de provinciale energiedoelstellingen	1 project gestart		

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

2 pilots Opslag en conversie: (1) Cellcius: waarbij verkend wordt of een mobiele zoutbatterij kan worden ingezet voor de verwarming van een woonwijk in Sint-Oedenrode of Eindhoven. (2) Frankenthalerstraat Breda: gebiedsontwikkeling waarbij toegewerkt wordt naar een open energiesysteem van de toekomst met een belangrijke rol voor zware laadinfrastructuur en opslag van energie.

1 project gestart: Kempisch bedrijventerrein als onderdeel van een toekomstige systeemoplossing.

Inzet verbonden partijen

Voor het realiseren van de doelstellingen uit dit begrotingsprogramma worden onderstaande verbonden partijen ingezet:

- Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij;
- Energiefonds Brabant;
- Innovatiefonds Brabant;
- Enexis NV/ Enpuls.

Nadere informatie over verbonden partijen staat in de paragraaf Verbonden partijen.

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000	Begroting	Begroting	Jaarrekening	Verschil begroting
	2023	2023	2023	-
	oorspronkelijk	na wijziging	realisatie	realisatie
Lasten				
Programmalasten	7.867 N	10.474 N	9.583 N	891 V
Toegerekende organisatiekosten	4.593 N	4.283 N	4.187 N	96 V
Totaal Lasten	12.460 N	14.757 N	13.770 N	987 V
Baten				
Programmabaten	0	1.136 V	1.616 V	481 V
Bijdrage in toegerekende organisatiekosten	0	0	135 V	135 V
Totaal Baten	0	1.136 V	1.752 V	616 V
Saldo van baten en lasten	12.460 N	13.622 N	12.018 N	1.603 V

Toelichting verschil begroting – realisatie

6. Energie - Afwijking lasten (bedragen x € 1.000)	987
	V

Ontwikkeling Energieprojecten	507
	V

De uitgaven m.b.t. (grote, innovatieve) energieprojecten zijn soms lastig in een bepaald jaar te plannen. B.v. de toegezegde middelen vanuit Energie ad € 0,33 mln. t.b.v. Zon op Infra schuiven door naar 2024.

Uitgaven m.b.t. Europese Programma's (o.a. OPZuid, Interreg, JTF)	483
	V

De uitgaven i.h.k.v. Europese Programma's zijn lager dan geraamd en dit wordt met name veroorzaakt door projectuitgaven m.b.t. JTF

Toegerekende organisatiekosten	96
	V

De toegerekende organisatiekosten komen op basis van de gerealiseerde uren-inzet lager uit.

Overige: saldo van overige lagere en hogere lasten	99
	N

6. Energie - Afwijking baten (bedragen x € 1.000)	616
	V

Bijdrage in toegerekende organisatiekosten	135
	V

De bijdrage in toegerekende organisatiekosten komt hoger uit.

Overige: saldo van overige lagere en hogere baten	481
	V

